

Uvod

Vprašalnica za SLA

Zadnja različica vprašalnice, ki je bila objavljena v *Vodniku po zbirki narečnega gradiva za Slovenski lingvistični atlas (SLA)* Francke Benedik (Ljubljana: Založba ZRC – ZRC SAZU, 1999: 26–86), je bila za elektronsko izdajo preurejena v tabelo za vnos gradiva. Ker gre pravzaprav za seznam besed, ne pa za vnaprej pripravljena tipizirana vprašanja, ki so običajna za klasične dialektološke vprašalnice (po ustaljenih obrazcih, npr. *kako se imenuje x* ali *kako se govori o (reče za) x* za onomaziološka, *kaj pomeni x* za semaziološka in *ali v vašem govoru obstaja beseda/oblika x* za obstojska vprašanja), smo z manjšimi posegi poskušali vprašalnico preoblikovati tako, da so onomaziološka vprašanja jasno ločena od vseh drugih. To je namreč do sedaj povzročalo največje težave pri izpolnjevanju vprašalnice in bilo glavni razlog za neenotnost gradiva in težave pri interpretaciji podatkov.

Vse neknjižne lekseme ali neknjižne oblike leksemov (razen etnografskega izrazja, prim. **274** vaga) smo tako zamenjali s knjižnimi (**402** črešnja → češnja); kjer bi zaradi tega lahko prišlo do drugačne izbire leksema ali pomenskega premika pri odgovorih, je prvotna oblika navedena v oglatem oklepaju (**99** krilo [v izvirmiku *kikla*], **374** krastača [v izvirmiku *krota*], **622** polbrat [v izvirmiku *po poli brat*]). Posamezne vrste vprašanj so v tabeli med sabo ločene z različno obarvanostjo celic (prim. legendo). V splošnem delu vprašalnice prevladujejo onomaziološka vprašanja, slovnična vprašanja pa so pretežno obstojska – vprašujejo po obstoju leksema oz. istokorenske tvorjenke ali tipološko enako strukturirane prvine/leksema.

V vprašalnico smo ponovno uvrstili tudi nekaj vprašanj, ki so bila izpuščena po Riglerjevi preureditvi vprašalnice leta 1961, ker se je do tedaj zbrano gradivo pri pripravi prvega zvezka SLA (*Besedje iz pomenskega polja* človek) izkazalo za jezikovnogeografsko zanimivo in bi ga bilo dobro dopolniti. Številke teh vprašanj so označene rumeno (npr. **69** spolovilo, **262** svečnik). Rdeče so označene številke vprašanj, ki niso zaporedno oštevilčena (poglavje *XV. Razno*).

Odgovori se vpisujejo v neobarvane vrstice tretjega stolpca, po možnosti z znaki slovenske nacionalne transkripcije v pisavi [ZRCola](#). Zaželeni so čim bolj izčrpni odgovori, navajanje nadomestnih sopomenk pri obstojskih vprašanjih, pripisovanje zvrstnih, časovnih in pogostnostnih označevalnikov ter morebitnih pripomb o zunajjezikovnih okoliščinah.

Dogovorjeni znaki za pojasnilo ob odsotnosti odgovora:

- ni odgovora
- ni besede/leksema
- / ni predmeta/pojava

Na koncu je tabeli dodan še obrazec za vpis obveznih podatkov o izpraševalcu, poteku zbiranja gradiva in informantih ali informatorjih.

Legenda

	ogrodje tabele (naslovi in številke vprašanj)
	naslovi in podnaslovi posameznih vprašanj
	onomaziološko vprašanje
	semaziološko vprašanje
	zbirno vprašanje (več kot en odgovor)
	slovnično vprašanje (neleksemski odgovor – refleks, pojasnilo ...)
	obstojsko vprašanje (vzorčni leksemi v gramatičnem delu vprašalnice)
	dodatno vprašanje (različna pojasnila – o obstoju leksemov, zunajjezikovnih podatkih, razlagi jezikovnih pojavov)
	ogrodje spremnih podatkov

Abecedni seznam vprašanj

Tudi abecedni seznam vprašanj je bil prvič objavljen v *Vodniku* (Benedik 1999: 87–101). Posegi vanj so dvoje vrste: (1) popravljene so bile drobne stvarne napake ter upoštevane vse spremembe, ki so nastale pri posodobitvi in dopolnitvi prejšnje različice vprašalnice; (2) pomnožilo se je število kazalčnih iztočnic, zlasti z doslednim navajanjem besednozveznih leksemov (drevesna goba → goba, farni patron → patron) in povezovanjem pomensko sorodnih leksemov (teta → tudi **618** (ujna), vrba → tudi **443** (rakita). *Uvodna pojasnila* Francke Benedik so usklajena s popravki.

Pojasnila

Iztočnice so posamezna vprašanja vprašalnice [bajtar **185**; črč, žrč (žebelj, čovelj, čreda, črešnja, črepinja, žrebe) **769**], ne pa tudi podvprašanja [*a*), *b*), *c*)]. Zaradi smiselnejše abecedne razvrstitve ali poenotenja iztočnic je njihova formulacija včasih nekoliko spremenjena [zastopstvo končnega in predsoglasniškega -t > t – končni in predsoglasniški; akcentuacija > naglas]. Kadar vprašanje sestavljata dve besedi, je iztočnica tudi druga beseda, vendar s kazalko [inje, ivje **541**, ivje → inje]. Če pa je v vprašanju več besed z različnim pomenom, a brez skupnega poimenovanja, je vsaka izmed njih samostojna iztočnica [stan **453**, tamar **453**; večer **505**, drevi **505**, zvečer **505**]. Iztočnice (z manjšimi črkami) so tudi tiste besede, ki so v vprašalnici dodane v oklepaju kot sopomenke iskane besede. V teh primerih sopomenka v oklepaju praviloma ni pripisana [deževnik **377** in ne deževnik (glista) **377**]. Iztočnici sta tudi odgovor na splošno vprašanje **240** Kaj nesejo na cvetno nedeljo k žegnu? ('cvetnonedeljska butara') ter podvprašanje **144 b**) – 'šipa'. V abecedni seznam so kot iztočnica ali kot številka vprašanja, kjer določeno iztočnico najdemo, uvrščene tudi tiste besede, ki samo ponazarjajo osnovno vprašanje, ali vzorčne besede/oblike, v katerih najdemo refleks določenega glasu [češnja **769**, žebelj **769**; cigan **744**, breg **561**, **808B** (5. ed.), krava **331** (1.–6. ed., 1.–6. mn., 1.–6. dv.), **748**, **750**, **818** (3. mn.), **819** (5. mn.), **863** (narava akuta)]. Pri nekaterih gramatičnih vprašanjih kot iztočnica nastopa tudi opredelitev pojava, ki je sicer v samem vprašanju izkazan samo z navedbo vzorčnih primerov [dk – skupina, tj – skupina]. Samostojni iztočnici sta tudi »pomen besed« s kazalko k vsem tistim iztočnicam, ki vsebujejo semaziološka vprašanja, ter nadpomenka »soba« kot kazalka k vprašanjem za poimenovanja posameznih sob. Zaradi neenotno sestavljene vprašalnice je nekaj manjših odstopanj od zgornjih načel.

Iztočnici so v redkih primerih dodana pojasnila, ki jih v vprašalnici ni, ker je tam pomen razviden iz same uvrstitve [jesen 'drevo' **401**, jesen 'letni čas' **515**, križ 'del telesa' **54**, piščal 'golenica' **59**, slačiti (koruzo) **198**]. Iztočnice cep, hiša, ograja, pastir, plug, voz imajo kazalke tudi k tistim vprašanjem, ki sprašujejo po posameznih delih ali vrstah cepa, ograje itd. Iztočnice s številkami vprašanj nad 700 so v vprašalnici v poglavju Gramatična vprašanja.

Iztočnice so zapisane v osnovni obliki (samostalniki v imenovalniku ednine, pridevniki v imenovalniku ednine moškega spola, glagoli v nedoločniku). Kadar pride do podvojitve iztočnice ali njene nosilne besede, dve potencialni iztočnici tvorita eno samo geslo (butara (nasekano dračje ali vejevje, povezano v snop) **158B**; cvetnonedeljska butara **240**). Če v vprašalnici ni osnovne oblike besede, je iztočnica natisnjena razprto: cviliti **744** (del. -la). Iztočnice, ki so naslovi poglavij, so tiskane **poudarjeno**. Podvprašanja [*a*), *b*), *c*)] so praviloma pisana *ležeče* [copata *a*) iz *blaga b*) iz *usnja 96*, a – nenaglašeni *a*) v *internih zlogih*

(žagati, delati) *b) izglasni* (jagoda, glava, hruška, krava, sora, steza)], razen pri nekaterih vprašanjih za posamezne zgodovinske glasove, ker ta že v vprašalnici niso razvrščena enotno. Ponazarjalni primeri v oklepaju so zapisani z manjšimi črkami.

Številka vprašanja je **poudarjena**. **Pokončna** je, če se v vprašalnici vprašanje nanaša neposredno na besedo – iztočnico [buča **426**, črč, žrč (žebelj, čevelj, čreda, češnja, črepinja, žrebe) **769**]. Če je iztočnica samo ponazoritev osnovnega vprašanja ali beseda/oblika, v kateri najdemo refleks določenega glasu, pa je natisnjena *ležeče* [češnja **769**, cigan **744**, gad **389**, **749**]. Enako je tudi, kadar je iztočnica samo del besedne zveze [pšeno **532** (babje pšeno)].

Za številko vprašanja je v oklepaju navedena oblika, po kateri se v vprašalnici sprašuje, ne glede na to, ali tak navedek obstaja tudi v samem vprašanju. Kadar iztočnica nastopa v osnovni obliki, navedka ni.

Na istem mestu so tudi navedki besednih zvez, katerih del je iztočnica. Če se določena iztočnica pojavi pri več vprašanjih, je na prvem mestu navedena številka samostojnega vprašanja; če tega ni, pa številka tistega, v katerem se beseda prvič pojavi v osnovni obliki ali pa v vprašanju najdemo največ njenih oblik ali drugih podatkov. Številke drugih vprašanj si sledijo po naraščajočem zaporedju [brada **18** (1., 2. ed.), **748**, **814a** (2. ed.), **816** (6. ed.), **863** (narava akuta)]. Nazadnje so navedene številke vprašanj, ki vsebujejo besedne zveze, katerih del – praviloma samostalniški – je iztočnica.

Pojasnila so z manjšimi črkami zapisana v oklepaju, pomenska praviloma za iztočnico, slovnična (podatki o oblikah, naglasih itd.) pa za številko vprašanja.

Karmen Kenda-Jež in Francka Benedik